

El llenguatge

El llenguatge dels altres

27/II/1980

Quan llegim un text imprès, que hom ha transcrit d'altri, i que conté nombroses imperfeccions de llenguatge, ¿a qui cal atribuir-les? ¿A l'autor del text o al seu transcriptor? El prestigi de l'autor del text — o de les declaracions fetes en una entrevista —, la coneixença pública de la seva expressió correcta, tant escrita com oral, ens estalvia en alguns casos d'atribuir-li les incorreccions amb què apareixen publicades les seves paraules, però quan no es dona la circumstància que hem indicat ens resta el dubte de qui és el responsable d'aquestes incorreccions.

Ara darrerament hem pogut llegir diverses transcripcions d'aquesta mena — citacions d'entrevistes —, on observem notables incorreccions que no són imputables sinó als autors de les transcripcions (en algun cas ho hem comprovat en el text d'on s'havia extret la citació). El cas més escandalós és el de les declaracions d'un il·lustre poeta, de qui és ben coneguda l'extrema pulcritud del seu llenguatge, escrit i oral, en les quals hom li atribueix tot un seguit de formes impròpies i vicioses que cal suposar que, en llegir-les, el deuen haver fet envermellar. Aquesta descurança en la transcripció de les seves paraules és, certament, un tort gravíssim que hom li fa, tant més que algun lector poc informat pot pensar que la transcripció és fidel. I, encara, pot contribuir a desorientar d'altres lectors, que arribin a acreeure en la bondat d'aquestes formes a causa del prestigi de la personalitat a qui s'atribueixen.

Vet aquí, doncs, un fet intolerable, que suposem que tothom convindrà que no s'hauria de produir. Però nosaltres anirem encara més lluny. Al costat d'aquestes transcripcions infidels, s'encavua també molt usualment les transcripcions fidelíssimes, especialment en les entrevistes, en què hom respecta escrupolosament, i si cal les subratlla tipogràficament, totes les imperfeccions de llenguatge del personatge entrevistat. ¿Es que té cap interès filològic, o ni tan sols sociolingüístic, saber que aquest polític diu «Em teniu que votar a mi», o que aquell economista explica que «es pujaran els preus», o que hi ha un artista que no vacilla a declarar «Desde luego sóc el millor»? Ja ho sabem prou, com parla molta gent, fins i tot d'anomenada, i si més no, la ràdio i la televisió ja s'encarreguen sovint de fer conèixer al gran públic les seves limitacions en aquest sentit. Llevat, doncs, de causes excepcionals que ho justifiquin, que sempre poden existir, seria encertat d'adoptar el criteri de revisar aquests textos o declaracions d'altri i fer-los apareixer amb un mínim de dignitat lingüística. En les nostres circumstàncies actuals, publicar textos en català ha de tenir encara la missió no secundària de divulgar i difondre el seu recte us, la coneixença del qual tant convenim tots piegats que durant tants anys l'escola ens ha escamotejat i ens continua escamotejant encara.

Aibert Jané